

Advies aan commissie MenF	
Tbv commissievergadering	26-11-2018
Commissie	Mobiliteit & Financiën
Onderwerp: Voordracht Protocol voor de accountantscontrole op de jaarstukken 2018	

Uw contactpersoon
M. Spoor-Hendriks
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145308
Spoorm@noord-holland.nl

6 november 2018

1|5

De Rekeningencommissie adviseert de voordracht Protocol voor de accountantscontrole jaarstukken 2018 ter advisering te bespreken in de commissie Mobiliteit en Financiën.

Controleprotocol

De Rekeningencommissie heeft in de vergadering van 24 september 2018 nader kennis gemaakt met de heren Killeen en Dubbelman van Publiek Belang Accountants. Tijdens de presentatie ging dhr. Killeen o.a. in op het concept protocol voor de accountantscontrole van de jaarrekening 2018 en de mogelijkheid daarin accenten aan te geven voor de controle van de jaarrekening.

De speerpunten worden, evenals de afgelopen jaren, los van het protocol aan de accountant meegegeven. De Rekeningencommissie bespreekt in de eerstkomende vergadering welke speerpunten kunnen worden meegegeven. Hierop vooruitlopend is in de Rekeningencommissie besloten het onderwerp onderbesteding als speerpunt te benoemen – hoe komt het dat er jaar op jaar sprake is van een forse onderbesteding-?

Onderstaand het concept van het verslag van de vergadering van de Rekeningencommissie. Op pagina 4 van het verslag de weergave van hetgeen is besproken n.a.v. het concept controleprotocol.

Rekeningencommissie 24 september 2018/concept verslag

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Vaststellen van de agenda
3. Vaststelling van het verslag van de openbare vergadering van 2 juli 2018
4. Nadere kennismaking met de heren Killeen en Dubbelman van Publiek Belang Accountants
5. Rondvraag en sluiting

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering van de Rekeningencommissie en verwelkomt de aanwezigen. Een bericht van verhindering is ontvangen van de heer Yurdakul.

2. Vaststellen van de agenda

De agenda wordt vastgesteld.

3. Vaststellen van het verslag van de openbare vergadering van 2 juli 2018

Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

4. Nadere kennismaking met de heren Killeen en Dubbelman van Publiek Belang Accountants

De voorzitter verwelkomt de heren Killeen en Dubbelman van Publiek Belang Accountants.

Er volgt een kennismaking door middel van een korte voorstelronde.

Publiek Belang Accountants is met ingang van 2018 en voor de komende jaren de externe accountant van Provincie Noord-Holland. De Rekeningencommissie is een belangrijk aanspreekpunt voor de accountant. Zo kunnen de speerpunten in de controle worden besproken. De Rekeningencommissie kan aangeven wat ze terug wilt zien in de rapportages, onderwerpen ter bespreking aandragen en met welke frequentie contact wordt onderhouden met de accountant.

Publiek Belang Accountants is een nieuw kantoor.

De heren Killeen en Dubbelman zitten al decennia in het vak en werkten altijd al voor decentrale overheid. Beide heren hebben altijd samengewerkt bij Deloitte. Zij kennen de branche door en door.

Grote kantoren trekken zich terug uit de markt van de decentrale overheid. Publiek Belang Accountants is specifiek gericht op die markt. De aanpak is daarop toegespitst. Het werk moet goed te behappen zijn. Er moet niet in de fuik worden gelopen dat met vele mensen op afstand de controle wordt gedaan. Publiek Belang Accountants doet de controle op locatie met zorg en op tijd. Publiek Belang Accountants is een controlerend accountant, maar kan ook zeker een advies geven, op basis van wat in de controle wordt tegengekomen. Die advisering ziet de organisatie terug in de managementletter en het verslag van bevindingen.

Tijdens hun loopbaan bij Deloitte hebben de heren Killeen en Dubbelman zich gespecialiseerd in de controle van jaarstukken van decentrale overheden. Deloitte was extern accountant van Provincie Zuid-Holland en diverse gemeenten.

De keuze voor decentrale overheden is bewust ingegeven. Het is een interessante markt. De verslaglegging moet voldoen aan het BBV. Publiek Belang Accountants vindt specialisatie belangrijk.

De heer **Wieseahn** (VVD) vraagt of de afronding van opdrachten altijd in goede harmonie is verlopen. Natuurlijk ontvangt de provinciale organisatie graag advies van de accountant. Kijkt de accountant ook mee naar de opvolging van dat advies?

De heer **Killeen** (Publiek Belang Accountants) antwoordt dat niet alle opdrachten altijd goed kunnen worden afgerond. Het kan van twee kanten komen. Een klant kan van mening zijn dat er te weinig aandacht was voor de betreffende klant. Met elkaar moet men in een situatie zien te komen dat toch tot een tijdige afronding van de controle kan worden gekomen.

Een onderdeel van de samenwerking is dat aanbevelingen serieus worden genomen en dat er iets mee wordt gedaan. Als dat niet werkt, dan moet samen worden bekeken of er nog voldoende grondslag is voor een verdere samenwerking.

De heer **Dubbelman** (Publiek Belang Accountants) legt uit dat de markt voor accountancy jaren geleden anders was. Er werd een zo laag mogelijke offerteprijs gerekend om vervolgens met meerwerk op de proppen te komen. Publiek Belang Accountants raamt een faire tijdsbesteding en maakt vooraf eerlijke afspraken. Hobbels die het proces kunnen vertragen zijn onder meer de verbijzonderde interne controle. Deze loopt voor op de accountantscontrole. Vanaf juni jl. zijn met de afdeling Verbijzonderde Interne Controle afspraken gemaakt. Een andere hobbel kan zijn dat bij de jaarrekeningcontrole pas balansposten worden opgepakt waarin een issue blijkt te zitten.

Publiek Belang Accountants moedigt aan om vroeg met elkaar in gesprek te gaan over onderwerpen die betrekking hebben op de balans en over het opnemen en onderbouwen van voorzieningen, deelnemingen en dergelijke. Dan kunnen vroegtijdig standpunten worden ingenomen over de jaarrekeningposten.

De adviesfunctie leidt niet altijd tot een rekening. In een natuurlijk advies ligt het proces al besloten. Als er sprake is van een casus waaruit een schriftelijk standpunt van de accountant zal volgen, dan is er eerst overleg met de afdeling. De tijdsbesteding blijft beperkt maar vooraf worden wel afspraken gemaakt over het declareren van tijd.

Stand van zaken overdracht

De heer **Killeen** licht de stand van zaken rondom de overdracht toe. Na de gunning zond Publiek Belang Accountants een brief naar EY om te vragen met welke omstandigheden rekening moet worden gehouden. EY zond een reactie en een verklaring van geen bezwaar.

De feitelijke overdracht en dossier review vinden plaats tussen nu en een maand.

De beide accountants zorgen ervoor dat het product en de betrouwbaarheid van de verklaring goed zijn. Ze maken gebruik van elkaars kennis en dragen het over aan elkaar. Publiek Belang Accountants heeft kennisgenomen van de managementletter 2017.

Er zijn nog wat gesprekken te gaan en dan zijn alle kennismakingsgesprekken gevoerd. Zo krijgt de accountant een goed beeld van alle afdelingen en de processen, die relevant zijn voor de controle.

Provincie Noord-Holland beschikt over een heel gezonde financiële positie. Dat is tegelijk ook een valkuil. De provincie besteedt minder dan begroot. De vraag is dan of het geld ook echt overblijft.

De accountant heeft een positief beeld van de betrokkenheid en medewerking van de organisatie.

ICT is uitbesteed. Het is lastig om zicht te krijgen of 'het dicht zit'. De ICT'ers van Publiek Belang Accountants zijn om die reden betrokken bij de kennismakingsgesprekken. Voor de eerste controleronde is een belangrijk uitgangspunt dat de systemen voldoende dicht zitten, zodat er geen beïnvloeding van buitenaf kan plaatsvinden. Daarvoor is veel aandacht in de controle.

De provincie maakt geen tussentijdse afsluiting van de administratie. Dat is wel belangrijk om te weten hoe het er echt voor staat. Eenmaal per jaar vindt een gehele administratieve jaarafsluiting plaats. Dit zegt iets over de betrouwbaarheid van tussentijdse informatie. Denk daarbij aan de onderuitputting van budgetten.

Bij de provincie is sprake van veel grootschalige projecten en veel subsidiestromen. De verslaggeving is ingewikkeld. Wanneer is een subsidie gerealiseerd? Hoe kan deze worden toegerekend aan een boekjaar? Wat betekent het voor de begroting van de provincie? Met deze aspecten moet rekening worden gehouden in de verslaglegging.

Inmiddels zijn gesprekken gevoerd over hoe het zou moeten gebeuren. Per situatie wordt bekeken wat een voor de hand liggende verantwoording is. De Commissie BBV kan ook adviezen geven op casussen als er onduidelijkheid blijft bestaan.

Zo wordt door de provincie geen eigen vaste activa administratie gevoerd. De accountant ziet dat in de praktijk niet vaak. Hierover is inmiddels een gesprek gevoerd.

Verrassend was dat de provincie met veel grondexploitaties en -activiteiten te maken heeft. Het aantal eigen actieve grondexploitaties is overigens beperkt.

In het kader van verbonden partijen is er veel aandacht voor waarderingen. Tijdigheid van beschikbaarheid van informatie vanuit die verbonden partijen is zeer belangrijk. De provincie moet er bovenop zitten, maar is afhankelijk van een derde partij. Een dergelijke kwestie speelde in het afgelopen voorjaar (Pallas).

De heer **Tijssens** (D66) vertelt dat de vorige accountant een stevige aanbeveling deed aan de provincie om de continuïteit beter te waarborgen. Staat u daarachter?

De heer **Dubbelman** meent dat de provincie met 40 tot 42 verbonden partijen werkt. Niet alle verbonden partijen zijn even belangrijk als men vraagt of de provincie een risico loopt. Op basis van de aard van de verbonden partij en de omvang van het kapitaal is een selectie gemaakt van partijen waarvoor de meeste aandacht moet zijn. Dat zijn er 6 of 7. Dit aantal is behapbaar. De inventarisatie is gecommuniceerd met de betreffende afdeling.

De heer **Wieseahn** (VVD) vraagt of niet beter eerder in het jaar, in het voortraject van de controle, afspraken kunnen worden gemaakt over oplevertermijn.

De heer **Dubbelman** beaamt dit. Het maken van afspraken over het inleveren van de begroting en jaarrekening met controle verklaring kan tot maart/april. Als er geen jaarrekening en controle verklaring zijn dan is er sprake van voorlopige cijfers. Daarop moet het oordeel dan worden gebaseerd.

De eerste indrukken van Publiek Belang Accountants:

Als instrument voor rechtmatigheid worden gehanteerd de algemene wet en regelgeving en de documenten die de provincie in de controle betrokken wil zien. Bijvoorbeeld Arbowetgeving is geen onderdeel van de controle. De provincie geeft één en ander in een normenkader aan. Dat normenkader is behoorlijk uitgebreid. De eigen regels zijn omvangrijk en gedetailleerd. Dit hoeft niet in alle gevallen. Als de provincie alle eigen gedetailleerde inkoop- en aanbestedingsregels meegenomen wil zien in de controle dan bijt de provincie zichzelf in de staart. De accountant adviseert om die regels buiten het normenkader te laten en deze onderdeel te laten zijn van de interne controle. Het advies is dus om een licht normenkader en een gedetailleerde interne accountantscontrole te hanteren. De accountant zal aangeven wat relevant en wat niet nodig is in het normenkader.

De heer Killeen constateerde dat Provincie Noord-Holland er zeer omvangrijke jaarstukken op nahoudt. De herziening van het BBV is een goed moment om de jaarstukken te comprimeren.

Fiscaliteit lijkt goed in beeld. Dat is een positief punt.

Een 10-dagenplan is geschreven met de uitkomsten van alle gesprekken. Verder zijn een voorlopige risicoanalyse en een controleaanpak opgesteld. De controle start half oktober en is gericht op de belangrijkste processen en posten.

Gestart wordt met een risicoanalyse. Wat kan er misgaan in het inkoopproces? Welke interne beheersmaatregelen hanteert de provincie? Er volgt een beschrijving van het proces. De actualiteit van de beschrijving van processen is van belang. De accountant zal de uitkomsten van de verbijzonderde interne controle gebruiken. Er volgt een kritisch blik op het normenkader voor de rechtmatigheid. Tevens wordt onderzoek gedaan naar de IT. Is er bijvoorbeeld sprake van niet doorgevoerde functiescheidingen? IT-auditors voeren dit onderzoek op dit moment uit.

Dat ICT is uitbesteed is heel relevant voor de controle. Als ICT volledig in eigen beheer is, dan kan de accountant inpluggen. Wanneer ICT bijna volledig is uitbesteed dan is men afhankelijk van maatregelen van de externe partij. De accountant van die serviceorganisatie deed onderzoek naar betrouwbaarheid en rapporteert daarover.

Net als de voorgaande accountant kiest Publiek Belang Accountants voor een gegevensgerichte controleaanpak. Zou worden gekozen voor een systeemgerichte controle en er blijken leemtes te zijn dan moet alsnog een gegevensgerichte controle worden uitgevoerd.

Het controleprotocol: is naast het normenkader het instrument waarmee de Staten de accountant op pad sturen. Eén en ander is in belangrijke mate wettelijk geregeld, maar met een controleprotocol kan de provincie een couleur locale geven. Bijvoorbeeld door meer accent te leggen op een bepaald onderwerp. Het controleprotocol is dé plek om dat af te spreken.

Het is belangrijk om een aanvullende controleafspraak altijd goed af te bakenen. Stel dat het een informatievraag betreft dan moet eerst aan Gedeputeerde Staten worden gevraagd of er al informatie beschikbaar is voordat deze aan de accountant beschikbaar wordt gesteld. De accountant is vooral een controleur.

De **voorzitter** merkt op dat onderuitputting en onderbesteding punten zijn die al jaren op de agenda staan. Daarop is nog steeds geen bevredigend antwoord gekomen. De Rekeningencommissie geeft het mee als speerpunt. Hoe komt het dat er jaar op jaar sprake is van een forse onderbesteding?

De heer **Tijssens** (D66) vraagt of het mogelijk is om naar aanleiding van de intake de bevindingen op papier te krijgen. Hij stelt voor dat kort verslag van bemerkingen/bevindingen 2018 van de intake wordt opgesteld. Dit verslag wordt vervolgens nog dit jaar besproken door de Rekeningencommissie.

De **voorzitter** verwijst de heer Tijssens naar de Managementletter, welke wordt besproken door deze commissie.

De heer **Killeen** licht toe dat alle eerste indrukken van de accountant zijn opgenomen in het verslag dat is gericht aan de Provinciesecretaris. De Managementletter 2018 is het instrument om te kunnen beoordelen waar de provincie staat. De managementletter komt half november beschikbaar.

Als de commissie nog speerpunten wil meegeven voor de interimcontrole dan is dat nu wat laat maar als er nog punten zijn ten behoeve van de jaarrekening dan kunnen die nog worden meegenomen. De Jaarrekeningcontrole moet immers nog starten.

De heer **Wiesehahn** hoort graag een advies over hoe processen structureel in de tijd kunnen worden ingeregeld.

De heer **Killeen** legt uit dat dit onderdeel kan zijn van het werk en advies van de accountant, maar dat levert geen garantie op.

Over het controleprotocol merkt de accountant nog het volgende op. De provincie Noord-Holland heeft een begrotingsomvang van 600 miljoen euro. De materialiteit is 1%, zijnde 6 miljoen euro. Als een fout en onzekerheid dit bedrag van 6 miljoen euro niet overstijgen, dan kan nog steeds een goedkeurende verklaring worden afgegeven. In het controleprotocol vraag de provincie de accountant om alle afwijkingen boven 100.000 euro te vermelden. Bedragen die verzameld moeten worden omvatten 5% van 6 miljoen, zijnde

300.000 euro. Vermelding van bedragen vanaf 100.000 euro kan maar is minder gebruikelijk. Een bedrag van 300.000 euro is het uitgangspunt in relatie tot de begrotingsomvang van de provincie. De accountant geeft dit mee. De heer Killeen stelt voor om het voor 2018 op een bedrag van 100.000 euro te houden. De accountant zal dit gegeven opnemen in de evaluatie, dan hoeft er nu niets te worden aangepast.

De **voorzitter** legt uit dat de Rekeningencommissie niet kan besluiten tot een verandering van het controleprotocol. Het is aan Provinciale Staten om hierover te besluiten.

De heer **Killeen** kaart het tijdpad van controle en gewenst overleg aan.

Hij is benieuwd volgens welke frequentie overleg plaatsvindt tussen de Rekeningencommissie en de accountant. Mogelijk kan dit overleg worden gekoppeld aan de bespreking van de Managementletter en het verslag van bevindingen?

De voorzitter voelt wel wat voor een overleg per kwartaal, maar in ieder geval tweemaal per jaar.

Overigens plant deze commissie de vergaderingen niet een jaar vooraf in. Het volgend overleg vindt plaats in november 2018 naar aanleiding van het verschijnen van de Managementletter.

De voorzitter bedankt beide heren van Publiek Belang Accountants. De toelichting geeft een goed beeld over het proces en schept veel vertrouwen in een goede samenwerking.

5. Rondvraag en sluiting

Van de rondvraag wordt geen gebruik gemaakt.

De voorzitter sluit de vergadering om 12.30 uur.